

FARZLARIN HİKMETİ

a. Farzları Eda Etmek Allah'a Yaklaştırır

Farzların kılınmasıyla mü'min vazifesini yapmış oluyor ve Allahu Teâlâ hazretleri; "Kulum bana farzları eda etmekten daha başka güzel bir şeyle yaklaşmaz." buyuruyor. Farzları kıldı mı bana yakınlaşır. Yakın kul olur. Sevdiğim kul olur, diye bildiriyor hadîs-i kudsîde.

Bunların dışında farzlardan ayrı kılınan bazı namazlar ve yapılan bir takım ibadetler var. Bunlar da fazilet oluyor ve derece kazanmaya sebep oluyor. Bu güzel ibadetlerin tabii mecburiyeti bir farz gibi değil durumu müsait olanların yapabileceği bir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz sabah namazından sonra mescitte oturup güneşin doğmasından ve kerahat vaktinin çıkmasından sonra iki rekât namaz kılıp ayrılmayı âdet edinmişti. Âdet-i seniyyeleri böyleydi.

b. Peygamberimiz, Sabah Namazından Sonra Mescidde Zikirle Meşgul Olurdu

Büyük hadis âlimi İmam Ebû Davûd'un hadîs-i şerîf kitabında kaydettiğine göre, sabah namazından sonra otururdu. Zikir ve ibadetle meşgul olarak, güneşin doğmasından sonra bir vakit vardır. Güneşin doğma zamanı namaz kılınmaz.

Vakt-i kerahattir orası, o vakit. Güneşin doğmasından şöyle bir miktar geçinceye kadar beklenir, kerahat vakti çıksın diye. O arada da tabii zikirle, ibadetle meşgul olduktan sonra kalkıp iki rekât namaz kılardı.

İmam Tirmizî hazretlerinin, büyük hadis alimi o da, kitabında kaydettiğine göre Enes *radıyallahu anh'*ten rivayet edilmiş ve hadisi hasen olarak bildirilmiş.

c. Tam Bir Hac ve Umre Sevabı Kazanmanın Yolu

Kim sabah namazını cemaatle kılsa, sonra oturup Allah'ın zikriyle meşgul olursa, sonra kerahat vakti geçince kalkıp iki rekât namaz kılsa çok büyük sevap alır. Tam bir

hac ve umre yapmış gibi. Tam bir hac ve umre yapmış gibi.

Tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap alır diye üç defa ifade etmiş Peygamber Efendimiz. Yani büyük sevap olduğu muhakkak.

Belki yaz günlerinde bu kadar serin olmaz. Ama camide durmasına ne mani olabilir. Alışveriş yapacak. İşine gidecek. Böyle birşey mâni olabilir. Bir başka hadîs-i şerîfnde diyor ki Peygamber Efendimiz:

Âfâkı dolaşıp rızık aramasından, alışveriş, ticaret yapmasından, çalışıp çabalamasından Allah kendisine daha çok rızık verir; böyle yaparsa. Çünkü Allahu Teâlâ hazretleri Rezzak-ı âlemdir. Müsebbibü'l esbâbtır.

İhsan eder. Rızıkı daha çok, bol olur diye bildiriyor. Tabii uyku uyumak bahis konusu olabilir. Ama bu vakit uyku vakti değil. İslâmî bakımdan yatsı namazından sonra erken yatmak, çabuk uyumak hatta geceleyin teheccüd namazına kalkmak çok sevap.

d. Sabah Namazından Sonra Uyumayıp İşe Gitmek Sevaptır

Ve sabah namazından sonrada işine gitmek sevap. Sabah namazından sonra rızkınızı aramaktan vazgeçip de uykuya dalmayın, diye tavsiyesi var Peygamber Efendimiz'in. Erkenden işleri bitirmiş oluyor insan.

Alışverişini yapmış oluyor, diye teşvik edilmiş.

Peki, uykusuz kalmaz mı bir insan?

Ona karşılık İslâm'da öğle uykusu var.

e. Peygamberimiz Öğleden Önce Biraz Uyurdu

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* öğlen, namazdan evvel bir miktar uyurdu. Ve bu öğle uykusu, fevkalâde sıhhate uygun bir uykudur. İnsanın dinçleşmesine, sıhhat kazanmasına faydası vardır. Hatta Amerika'da etüt yapmışlar, istatistik yapmışlar.

Zenginler çok çabuk ölüyorlarmış. Kırk yaş ile elli yaş arasında. Halbuki konforları var. Gıdaları muntazam. Doktorları var. Ba-

kımları güzel. Fakat stresli hayattan dolayı çabuk ölüyorlarmış.

Yalnız bir büyük milyarder, o çok yaşamış böyle yetmiş küsur yaşına kadar. Bu genel istatistik çizgisinin üstünde bir yaşamı olmuş. Onu incelemişler. Galiba ismi hatırımda yanlış kalmadıysa.

Bu şahsı incelemişler. Bunun âdeti öğleyin uyumakmış. Yani işyerinde dahi öğleyin özel dairesinde öğle tatili yaparmış. Kapatırmış. O arada uyurmuş. Ondan dolayı dinç kaldığını Amerika'da incelemişler. Söylüyorlar.

Demek ki dinimizin göre hareket etmiş oluyor. Tabii o müslüman olduğundan yapmıyor da onu kendisi. Tabii bir düşünceyle yapıyor. İşi inceleyecek olursak o zaman da anlaşılır ki insan uykudan kalktıktan sonra bir müddet çalışıyor.

Çalışıyor beş saat, altı saat, sekiz saat neyse. Ondan sonra dinleniyor. Mesela dörtte kalkan bir insan on ikide artık sekiz saat mesai yapmış oluyor. Bir günlük mesai yapmış oluyor. O zaman dinlenince bütün yorgunluk-

lar gidiyor. Günün ortasında yeniden bir enerji kazanıyor.

Öğleden sonra da çok rahat çalışabilecek bir hâle geliyor. Ama böyle yapmayıp da saat sekize dokuzaya kadar uyuyup da ondan sonra kalkan, çalışan insanlar, günün yorgunluğunu peş peşe üstüne ekleyip, akşamüstü adama-kıllı yorgun hale geliyorlar.

Günü programlama çeşitli şekillerde olabilir de. İslâm'ın programlaması daha güzel oluyor. Daha sıhhate uygun bir şekil oluyor.

Mânevî bakımdan düşünecek olursak şimdi herkes uyumuştı, istirahatteydi. Sonra yeni bir gün başladı. Güneş doğuyor. Etraf aydınlanıyor. Karanlıkta yapılamayan faaliyetler, artık bu vakitte başlamış oluyor.

Bir yeni devreye, yani karanlıktan sonra bir faaliyet devresi, çalışma devresine, gündüze Allah'a ibadet ederek girmek ve zikirle, ibadetle gününe başlamak hayırlı bir başlangıç olarak demek ki Allah tarafından seviliyor ve Peygambere Efendimiz onun için teşvik etmiş ve âdet-i seniyyesi böyle.

Sabahları namazdan sonra eğer mühim bir şey yoksa mesela cenaze vesaire filan gibi. Oturup zikirle meşgul olurmuş. Hatta bir de hadîs-i şerîf var. Hz. Ömer *radiyallahu anhten* rivayet ediliyor:

Peygamber Efendimiz düşman kabilelerle çarpışmak üzere bir ordu göndermiş. Onlar Necid tarafından İslâm'a epeyce hücumlar yapıyorlarmış. Onları tepelemek üzere ordu göndermiş. Ordu Medine'den gönderildikten kısa bir zaman sonra dönmüş. Ama tabii koyunlar, develer, ganimetler, esirler alarak ve büyük bir zafer kazanarak dönmüş.

Onun üzerine Ebû Bekr-i Sıddîk *radiyallahu anh* galiba. "Oh oh maşallah." demiş. Bu kadar kısa bir zamanda bu kadar büyük bir ganimet. Ne kadar büyük bir kazanç! Çünkü hakikaten zayıtsız, güzel bir harekât olmuş. Askeri harekât olmuş. Peygamber Efendimiz buyurmuşlar ki:

"Ben size bundan daha karlı bir şeyi bildireyim mi?"

"Bildir yâ Resûlallah." demişler.

“Kim sabah namazından sonra oturup ibadetle, zikirle, Kur’an’la meşgul olur, sonra kalkıp iki rekât namaz kılsa bu onun için daha hayırlı ve daha çok ganimet kazanmasına sebep olur.” diye buyurmuş.

Demek ki günümüzün çalışmalarını eğer ayarlayabiliyorsak, kendi elimizdeyse. Sabah namazına kalkmalıyız, mutlaka tabii. Çok önemli bir şey. Sabah namazına kalkmak için de tabii akşam ayarlı yatmak, erken yatmak lazım.

Onu da akşamdan düşünmek gerekiyor. Gece pek oyalanmamak lazım, geç vakitlere kadar tabii televizyon seyretmek, oyun veya daha başka şeylerle vakit geçtikten sonra sabahleyin kalkmakta zorlanabilir.

f. Manevi İlerleme Fırsatı: Gece Namazı

Ama erken yatarsa bir insan hem de elektrik tasarrufu da olur. Elektrikler, enerjiler harcanmamış olur. Çabuk kapatılmış olur. Sabahleyin erken kalkılmış olması, tavsiye ediliyor. Hatta gece namazı tavsiye ediliyor. Geceleyin herkesin uyuduğu vakitte kalkıp insanın abdest alıp, namaz kılması mânevî

bakımdan ilerlemesi için en güzel fırsatlardan birisi.

Çünkü geceleyin kimse kimseyi görmüyor. Ve insanın çok samimi olarak, çok içten olarak Allahu Teâlâ hazretlerine ibadet etmesi, gözyaşı dökmesi, namaz kılması, Kur'an okuması, tesbih çekmesi mümkün. Çok güzel bir vakit.

Göğün kapılarının açıldığı, Allah'ın duaları kabul ettiği bir zamandır. Mümkünse sahura kalktığımız zamanki gibi Ramazan'da, gecenin sonlarına doğru kalkıp teheccüt namazı kılmak da tavsiye ediliyor.

Ondan sonra sabah namazını camide kılmak şiddetle tavsiye ediliyor. Yatsı ve sabah namazlarını camide kılmaya çalışmak çok tavsiye ediliyor. Sabah namazından sonra da Efendimiz böylece oturup ibadetle meşgul olmayı tavsiye ediyor.

Buna işrak namazı deniliyor. Oturup zikirle meşgul olduktan sonra, biraz sonra kılacağımız namaza işrak namazı deniliyor. Bu şark kelimesinden gelen bir kelimedir. Biliyorsunuz şark güneşin doğduğu doğu tarafı

demektir. İşrak da güneşin şarktan doğup ışıklarını etrafa yaydığı zaman deniliyor. Yani günün evvelindeki zaman.

g. Müslümanın Zaman Planlaması

Demek ki programlayabilmesi lazım, bir müslümanın vaktini. Yatsı namazını kılacak, camide. Hemen evine gelecek, istirahat edecek, dinlenecek. Dinlenmesini tamamladıktan sonra geceleyin mümkünse teheccüd namazına kalkacak. Zikrini tesbihini yapacak. Gece namazını kılacak. Ondan sonra camiye gelecek. Tabii teheccüd namazından, gece namazından sonra biraz uzanmak caiz. Bu mümkün.

Ondan sonra camiye gelecek. Sabah namazını kılacak. Sabah namazından sonrada evrâd-ı şerîfesini, dualarını, zikirlerini yapıp, zamanı değerlendirecek; o mükâfatları alacak. Ondan sonra namazı kılıp işine gidecek. Çalışacak altı saat, beş saat neyse.

Çalıştıktan sonra tabii biraz yorulmuş olur; ama günün evvelinde birçok işi de halletmiş olur. Ondan sonra öğle istirahati yapacak.

Bu öğle istirahati hem sıhhat kazanmak bakımından hem de geceleyin ibadete başladığı

için bir müslüman, ona kuvvet kazandırıyor, diye bildiriyor Peygamber Efendimiz. Gündüz dinlenince geceleri teheccüde kalkmak kolay oluyor.

Vücut bakımından zor olmuyor. Ondan sonra da öğleden sonraki faaliyetlerini yapar. Akşamüstü evine gelir. Çoluk çocuğuyla artık gününü değerlendirir, işini bitirmiş olarak. Günün programlanması böyle.

İşrak vakti namazı güneşin doğuşu. Etrafında belli oluyor, aydınlanmasından. Geçti mi yirmi beş dakika ile yarım saatten başlar. O zaman artık işrakın vakti girmiş oluyor. Bu arada zikrullahla meşgul olmak lazım. Namaz kılınma zamanı olmadığı için Kur'an ve zikirle meşgul olmak lazım.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün DiĞER ÇEŞİTLİ KONUŞMALAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

